

UPOKOJENEC

GLASILO DRUŠTVA DRŽAVNIH UPOKOJENCEV ZA DRAVSKO BANOVINO V LJUBLJANI

Št. 4.

Ljubljana, dne 17. aprila 1936.

Leto I.

Uredništvo in uprava: Miklošičeva cesta št. 22/II. Izhaja enkrat mesečno.

REDNI OBČNI ZBOR

Društva državnih upokojencev
za dravsko banovino v Ljubljani

bo v nedeljo, dne 3. maja 1936. ob 9. uri dopoldne
v dvorani Delavske zbornice, Miklošičeva c. 22

DNEVNI RED:

- | | |
|---------------------------------------|--|
| 1. Nagovor predsednika. | zbor voli predsednika in 14 odbornikov, |
| 2. Poročilo tajnika. | 2 pregledovalca računov in 6 odborniških |
| 3. Poročilo blagajnika. | namestnikov). |
| 4. Poročilo računskih preglednikov. | 6. Sklepanje o došlih predlogih in pri- |
| 5. Volitev novega odbora po določilih | tožbah. |
| §§ 14 in 15 društvenih pravil. (Občni | 7. Slučajnosti. |

Ob nesklepčnosti se otvori pol ure kasneje nov občni zbor z istim dnevnim redom ob vsakem številu članov.

Opomba: Predloge, o katerih naj se sklepa, je prijaviti pismeno najkasneje 8 dni pred občnim zborom.

Predsednika in odbornike voli občni zbor za dobo dveh let, namestniki se volijo za eno leto. Odbor voli iz svoje srede oba podpredsednika, tajnika in blagajnika, pa tudi druge funkcionarje, ako so potrebni.

ODBOR.

Kuluk

Odiozna in nesimpatična beseda! Saj nas vse preveč spominja srednjeveške tlače, grajskih valptov in suženjstva našega kmeta! Nam so jo hoteli nekoliko omiliti s tem, da so jo odeli v tujo obleko, in nam stvar narediti tudi okusnejšo s tem, da so nam jo servirali po — turško!

Če se zberejo občani in z združenimi močmi popravijo kako razdrapano občinsko cesto, če zgrabijo farani za krampe in lopate ter si pomagajo graditi hišo božjo

ali če si Sokoli zavijajo rokave, da pomagajo s svojim delom graditi svoj dom, tedaj se nam zdi to nekaj idealnega, samoposebi umevnega, pametnega in umestnega. Kadar pa dobi tako delo prisilni značaj, tedaj se upre v človeku nekaj, kar se občuti kot ponižanje, ker diši preveč po — tlačanstvu ali suženjstvu. Zato kuluk ni bil nikoli popularen, niti priljubljen in tako se je zoper njega javljal vedno večji od-

por, dokler ga niso vsaj v naši banovini odpravili in nadomestili z — dokladami. —

To se je zgodilo vse po zakonitih določilih, zakaj zakon o samoupravnih cestah ima namreč v § 71. odstavek, ki pravi: „če je oblast izgradila svoje ceste ali če vzdržuje svoje obstoječe ceste v pravilnem stanju iz rednih sredstev, jo sme minister za gradbe na njeno prošnjo oprostiti uporabe ljudskega dela.“ Tega pooblastila se je poslužila Dravska banovina in je odpravila kuluk.

Samo enemu sloju so pustili to „sladko breme, to so stalni nameščenci in upokojenci! Človek se mora prijeti za glavo in razmišljati, kaj je zakrivil ta stan, da so nanj pozabili, oziroma, da so na njem pustili to breme in ga pustili še dalje ponižanega s kulukom. Seveda ima tudi ta ukrep svojo zakonito podlago. Novela k zakonu o samoupravnih cestah je namreč § 71 prvotnega zakona izpremenila v § 67 in v zadnjem odstavku tega paragrafa dodala nov odstavek, ki se glavi: „vendar plačajo tudi v tem primeru — to je, ako se z odobrenjem ministrstva odpravi ljudsko delo na samoupravnih cestah — osebe, naštete v četrtem odstavku § 38 (to so med drugimi državni nameščenci in upokojenci) tam določeno odkupnino za osebno delo.“ Neumevno nam je, kako je moglo priti to določilo v novelo k zakonu o samoupravnih cestah, ker vsebuje očitno krivico za državne nameščence in upokojence in je tudi v navskrižju z logiko in človeško pametjo.

Upokojencem in nameščencem sicer ni bilo treba iti na delo, zato pa so se morali odkupiti, oziroma plačati v nadomestilo za delo. In tu je zmanjkalo logike! Obveznost za delo je bila **časovno omejena** in je segala do določene starosti 55 let, kar je povsem umevno, ker stari, oslabei in bolni ljudje ne morejo delati in se jih tudi naravno ne more siliti k delu. Nadomestilo za delo, to je **plačevanje kuluka, pa ni omejeno časovno in upokojenci in nameščenci bi ga morali plačevati do svoje smrti, dasi je obveznost za delo po letih že davno minila.** Kako se more koga siliti, da mora plačevati nadomestilo za nekaj, čemur sploh ni zavezan, to je tista uganka. Še večja pa je uganka tam, kjer se je kuluk, to je ljudsko delo, uradno odpravil z odobrenjem gradbene ministra in po zakonitem določilu, v noveli pa se je nalašč vstavil nov odstavek, da morajo nadomestilo za delo, to je odkupnino plačevati kljub temu državni nameščenci in upokojenci **in to samo oni,** ne pa privatni nameščenci, kakor n. pr. bančni in industrijski uradniki, ki imajo dvojno in večkratno plačo državnih nameščencev, ki pa so oproščeni te odkupnine.

Kar se tiče upokojencev, pa logika še bolj šepa. Normalna človeška pamet bi dejala, da tisti, ki so ga poslali v pokoj, — redki so primeri, da kdo sam zaprosi za upokojitev, dasi moramo priznati, da se razmere v tem oziru boljšajo — ni več spo-

soben za delo, ker bi pač drugače še mogel dalje opravljati svojo službo. In če ni več sposoben za delo, se ga naravno iz človekoljubnih razlogov ne more siliti na delo na cestah, temveč bi se ga moralo oprostiti dela in logično tudi od njega ne zahtevati nadomestila za delo v denarju. Tako pa mora ravno ubogi upokojenec plačevati kuluk do svojega konca. In dasi so po § 38 zavezani osebnemu delu **samo za delo sposobni moški prebivalci** v območju dotičnega samoupravnega telesa, **morajo odkupnino plačevati tudi ženske!!**

In da je mera polna, se je doslej odtegoval kuluk v mesecu februarju vsakega leta naenkrat v celoti. Da je bil ta odtegljaj že v prejšnjih letih zelo občuten, in se je ž njim precej pretreslo ravnotežje upokojenčevega gospodarstva, saj znaša kuluk do in čez 200.— Din, je umevno. Da pa ob sedanjih znižanih prejemkih, ki

niti več ne zadoščajo za skromno dostojno življenje, upokojenci naravnost s strahom in obupom pričakujejo ta odtegljaj, ni treba še posebej razlagati.

Zato apeliramo na vse merodajne faktorje: ne tirajte upokojencev v obup, ne mučite jih do skrajnosti in ne koplite jim groba prej, nego jim ga je določila božja previdnost! Imejte usmiljenje s to ubogo paro in rešite končno tudi nameščence in upokojence nevredne davščine kuluka, da ne bodo kakor „zaznamovanci“, ki morajo edini še plačevati to, česar so vsi drugi sloji oproščeni. In to bi se doseglo z eno potezo, s katero bi se črtal famozni odstavek v § 67 novele k zakonu o samoupravnih cestah, ki izrečno določa, da morajo državni nameščenci in upokojenci plačevati odkupnino tudi tedaj, kadar banovina odpravi ljudsko delo na samoupravnih cestah. §

Društvena kronika

Sedanji društveni odbor

Predsednik: **Dr. Ivan Vrtačnik**, predsednik upravnega sodišča v p.

I. podpredsednik: **Jakob Antloga**, apeliacijski svetnik v p.

II. podpredsednik: **Lipoglavšek Ivan**, orožniški stražmojster v p.

Tajnik: **Spendè Anton**, ravnatelj z. knj. v p.

Blagajnik: **Vidmar Ivan**, poštni u. ravnatelj v p.

Odborniki:

Abram Vladimir, v. pis. ravnatelj v p.

Arko Franjo, inspektor fin. kontrole v p.

Debelak Rihard, v. davčni upravitelj v p.

Jagodic Anton, pis. ravnatelj v p.

Janežič Alojzija, vdova v. sodn. oficijala.

Minkuš Anton, okol. nadzornik varnostne straže v p.

Mlejnjak Rajko, fin. inspektor v p.

Stegnar Viktorin, sodni oficijal v p.

Stritar Josip, šolski upravitelj v p.

We-ster Josip, prosv. inspektor v p.

Namestniki:

Klemenc Franc, orožniški stražmojster, v p.

Lehman Emilija, vdova davč. kontrolorja v p.

Modic Karla, poštna uradnica v p.

Poharc Ivan, sanitetni narednik-vodnik v p.

Virant Franc, nadkomisar finančne kontrole v p.

Zaradi pomanjkanja prostora začnemo objavljati imena članov, ki so letos na novo pristopili, v prihodnji številki.

Društvena pisarna. Uradne ure

Društvena pisarna je na Miklošičevi cesti št. 22, v palači Delavske zbornice, glavni vhod, II. nadstropje.

Uradne ure ob torkih in četrtek od 5. do 6. ure popoldne in ob sredah od 11. do 12. ure dopoldne, ozir. **vedno, če ni pisarna zaklenjena.**

Kdor želi osebne informacije, ki so nujne, naj naznani po dopisnici dan in uro svojega prihoda. To velja predvsem za izvenljublanske člane, ki prihajajo po opravkih v Ljubljano, da potem gotovo najdejo koga v pisarni.

Članske ugodnosti

Naši člani imajo znatne popuste v raznih zdraviliščih in kopališčih v Sloveniji in izven Slovenije, predvsem v času pred sezono in po njej.

Ljubljanske člane opozarjamo predvsem na znatni popust v kopališču hotela „Slon“ za parne in kadne kopeli proti društveni izkaznici, ki jo dobe člani v društveni pisarni brezplačno.

Mestni pogrebni zavod je priznal našim članom naslednje popuste: v I. razredu 400 Din, v II. 250 Din, v III. 170 Din in v IV. 100 Din. Opozarjamo pa vse rodbinske člane, da se morajo takoj pri na-

ročilu pogreba izkazati z društveno izkaznico ali potrdilom o članstvu.

Važne tiskovine

Društvo je založilo naslednje tiskovine z vsemi potrebnimi navodili:

1. Prošnje za odmero pokojnine;
2. prošnje za pogrebno;
3. prošnje za dvamesečno podporo;
4. navodila za pridobitev pokojnine in predjuma nanjo. Kdaj zapade pokojnina? Splošna opozorila.

Te tiskovine stanejo po 1 Din izvod.

Naše zahteve

Če bomo organizirani v enotnem močnem udruženju, ne dvomimo, da bomo

dosegli to, kar se zdi danes morda nemogoče. Imamo pa polno teženj, ki so izvedljive tudi že v času krize, ki ne tangirajo državnega proračuna, ki jih pa moremo uveljaviti le, če smo močni in če lahko govorimo v imenu tisočev organiziranih tovarišev in tovarišic!

Poglavitne točke programa vseh naših banovinskih društev so:

- I. Zenačenje pokojninskih prejemkov starih upokojencev s prejemki novih;
- II. redno izplačevanje pokojnin;
- III. neomejena znižana vožnja po drž. železnicah;
- IV. dovolitev zaposlitve upokojencev v državnih in samoupravnih uradih;
- V. hitro priznanje in nakazovanje pokojnin;
- VI. odprava kuluka za upokojence;
- VII. ukinjenje plačevanja prispekov v pokojninski sklad, predvsem pa omiljenje, oziroma izpremembe zadnjih uredb o znižanju prejemkov.

vanja in poslovne prostore in da se ta sklep z ozirom na finančno stanje javnih nameščencev in vseh gmotno šibkejših ljudi, katerim preti nevarnost, da propadejo, (kar se že opaža v delnem nazadovanju gospodarstva in trgovine), vnese v finančni zakon.

Svoje stališče o tem vprašanju bomo precizirali v posebnem članku, ki ga objavimo v eni prihodnjih števil.

Odkupnina javnih uslužbencev in upokojencev za samoupravne ceste

Doslej so morali javni uslužbenci in upokojenci plačati odkupnino osebnega dela na samoupravnih cestah v mesecu februarju vsakega leta. Po predpisu ministra za gradbe pa se bo, počenši z letom 1937., odtegovala javnim uslužbencem in upokojencem odkupnina za osebno delo na samoupravnih cestah v dveh enakih obrokih, v aprilu in septembru vsakega leta. Tako je poročal „Slovenec“ v svoji številki z dne 19. marca 1936.

S tem bi bilo delno ustrezno željam javnih nameščencev in upokojencev, da se jim „kuluk“, ki je mišljen z odkupnino za delo na samoupravnih cestah, ne odtegne v mesecu februarju naenkrat, temveč, da se ta odbitek razdeli na dva obroka. Vendar upamo, da se nam posreči prepričati gradbenega ministra, da je ta odkupnina, ki jo morajo plačevati državni nameščenci in upokojenci za delo na samoupravnih cestah, velika krivica, ki jo državni nameščenci težko prenašajo, in da se do prihodnjega leta omenjena odkupnina sploh ukine.

Storili bomo vse, kar bo mogoče, da prepričamo g. gradbenega ministra o pravilnosti našega naziranja in da temu primerno ukine kuluk tudi za javne nameščence in upokojence, kakor so se ga oprostili drugi stanovi v naši banovini, da ne bo ostalo to breme edinole na plečah že itak preobremenjenih javnih nameščencev in upokojencev.

Razgled

Finančni minister o uradnih plačah

V proračunski debati je finančni minister dr. Dušan Letica na seji dne 23. marca 1936. v senatu podal svoj ekspozé in je pri tej priliki izjavil tudi naslednje: „Znano je, s kolikšnim samozatajevanjem prenašajo aktivni državni uslužbenci in upokojenci jesensko redukcijo doklad. Ta ukrep je bil potreben zaradi okrepitve plačilne zmožnosti državne blagajne. Na tej strani, na strani uslužbenskih prejemkov smo sprejeli ta ukrep kot skrajnega. Prejemki državnih uslužbencev so potisnjeni na minimum, v katerega ni več dovoljen noben poseg, na minimum, ki ga bo treba popraviti s povišanjem, ko bodo to dovoljevale gospodarske in proračunske razmere v naši državi. Pravtako bo treba ublažiti sedanji obseg določb, ki jemljejo doklade in ovirajo zaposlitev upokojencev, tudi takih, ki morajo delati, da bi lahko krili svoje življenjske potrebščine, česar iz svojih pokojninskih prejemkov ne morejo storiti.“

Mi smo g. finančnemu ministru hvaležni za te besede in za priznanje, da so plače in pokojnine v naši državi padle na stopnjo, ki ne dopušča več nikakega znižanja. Zato upamo, da bo ta izjava g. finančnega ministra naredila konec vsem alarmantnim vestem, ki se pojavljajo od časa do časa in nosijo vznemirjenje v

borno življenje državnih upokojencev. Upamo, da bodo sedaj potihnile vse te vznemirjujoče vesti in da bodo mogli upokojenci vsaj sedanjost skromno pokojnino uživati v miru.

Zborovanje organizacij stanovanjskih najemnikov

V Zagrebu je bila dne 16. februarja konferenca organizacij stanovanjskih najemnikov, ki jo je sklical profesor Marin Katunarić iz Splita, predsednik zveze stanovanjskih najemnikov kraljevine Jugoslavije. Na tem zborovanju se je sprejela naslednja resolucija:

„Zveza stanovanjskih najemnikov iz vse države je na svoji konferenci soglasno sklenila, da je kot edino sredstvo za ureditev stanovanjskega vprašanja treba:

Da kr. vlada vnese v finančni zakon pooblastilo banskim upravam, da v lastnem delokrogu uredé stanovanjsko vprašanje, zlasti pa višino najemnin za stano-

Posvetovalnica – informacije

Važno za jugosl. drž. upokojence, živeče v inozemstvu

Državni svet je izdal pod št. 29.070-35 z dne 13. decembra 1935. važno razsodbo o draginjskih dokladah upokojencev v ino-

zemstvu, ki niso nikdar živeli na ozemlju naše države. Razsodil je namreč, da se jim izplačuje osebna draginjska doklada po tistem razredu, v katerem je bilo pred 1. dnem aprila 1930. mesto oblastva, ki je dotičnim upokojencem izplačevalo pokoj-

nine. V tej razsodbi je državni svet ugotovil, da je bila Ljubljana uvrščena v I. razred že z odločbo ministrskega sveta z dne 12. februarja 1930. št. 1747-I, torej pred 1. aprilom 1930. Po tem imajo upokojenci v inozemstvu, ki so prejeli in prejemale pokojnino iz Ljubljane, pravico do draginjskih dokladov po I. draginjskem razredu. Ako so se torej takim upokojencem znižale draginjske doklade in so se jim začele izplačevati po drugem draginjskem razredu ali se jim je celo predpisalo povračilo preužitka na draginjskih dokladah, jih opozarjamo na omenjeno razsodbo državnega sveta, da se je treba poslužiti pritožne poti. Če so pa postale odločbe pravomočne, bi bilo treba prositi za izdajo formalne odločbe, ako je niso že prejeli, in zoper njo vložiti pritožbo. Ako so pa formalno odločbo prejeli in niso pravočasno vložili pritožbe, je možna prošnja za postavitev v prejšnji stan, kar bi dopuščalo naknadno vložitev pritožbe.

Pravica ločene žene do pokojnine

Državni svet je z razsodbo z dne 23. junija 1934. št. 14.455 prisodil pokojnino ločeni ženi in je utemeljil svojo razsodbo s

tem, da se po določilih rimsko-katoliške cerkve in državlanskega zakonika zakonska zveza med katoliki more razvezati samo s smrtjo enega zakonca in da zakon ni razvezan, če sta zakonca samo sodno ločena od mize in postelje.

Mož je umrl leta 1930. in zato ni bilo dopustno, sklicevati se na § 147, drugi odstavek, novega uradniškega zakona iz leta 1931., temveč je bil za presojo pravice do rodbinske pokojnine merodajen stari uradniški zakon iz leta 1923. Ker se je pa državni svet postavil na stališče, da za katolike samo ločitev zakona ne pomenja razveze zakona, bi § 147, odstavek 2, uradniškega zakona iz leta 1931. bil brez pomena in bi tudi po novem zakonu pripadala ločeni ženi rodbinska pokojnina. Zakon namreč pravi, da ženi, „ločeni od moža po predpisih rimsko-katoliške cerkve, ne pripada pravica do rodbinske pokojnine“. Takih ločitev po predpisih rimsko-katoliške cerkve pa v praksi sploh ni, temveč so samo sodne ločitve, ki jih pa zakon ne omenja. Iz tega je razvidno, da je besedilo uradniškega zakona iz leta 1931. v § 147, odstavek 2, nejasno in netočno in bi sploh izgubilo svojo veljavo, ako bi obveljalo tolmačenje omenjene razsodbe državnega sveta.

Razno

Znižanje pokojnin v Avstriji

„Naš Glas“ je priobčil v svoji številki 5, z dne 1. marca 1936. članek z zgornjim naslovom. Na prvi pogled bi človek mislil, da bi tak članek mogel samo podkrepiti naše merodajne faktorje v njihovih nenasitnih namerah za zmanjševanje pokojnin. Vendar če natančno pregledamo ta članek, vidimo, kako vse drugače ravna Avstrija s svojimi upokojenci.

Res je, da se tudi tam upokojencem znižajo ali povsem ustavi pokojnine, ako oseba, na katero se zakon nanaša, razen svoje pokojnine prejema še kak drug dohodek. Toda meja je tam 400 šilingov na mesec, kar bi znašalo po sedanjí valuti 4000 Din na mesec. Ako bi namreč postranski dohodek skupaj z redno pokojnino presegel znesek 400 šilingov na mesec, tedaj se izplačevanje pokojnine ustavi za znesek, ki je enak polovici postranskega dohodka. Če bi pa zaradi te ustavitve skupni dohodek padel izpod 400 šilingov

na mesec, je pokojnino toliko zvišati, da znaša skupni dohodek 400 šilingov na mesec. V posebnih uvaževanja vrednih primerih pa more finančno ministrstvo določiti kot znesek, ki pride v poštev za ustavitev pokojnine, na 720 šilingov na mesec.

Za ženo in za vsakega otroka, kakor tudi za družinske člane, za katere mora upokojenec po zakonu skrbeti, se zviša ta znesek, ki je izvzet od znižanja, za 100 šilingov za vsakega. Če pa postranski dohodek na mesec ne presega zneska 150 šilingov ali po naše prilično 1500 Din, ga pri določitvi skupnega dohodka ni vpoštovati.

Pri znižanju se ne vpoštevata dohodek iz znanstvenega ali pisateljskega delovanja, če ne prevladuje pridobitni namen, prav tako ne dohodek iz manjših poljedelskih ali vrtnarskih podjetij in od domačega pouka.

Strog je sicer predpis, po katerem se pokojnina popolnoma ustavi vsem tistim

upokojencem, ki izvršujejo poklic inženjerev, odvetnikov ali notarjev, vendar je pa omiljen z omejitvijo, da ne velja za tiste, ki so že izvrševali katerega teh svobodnih poklicev, ko je dobil dotični zakon moč.

Povišanje plač uradnikom na Portugalskem

Evropski listi so prinesli senzacionalno vest iz Lisabone, da je portugalska vlada povišala plače uradnikom progresivno od 5% do 100%. Gotovo tudi Portugalski ni prizanesla gospodarska kriza, vendar je ministrski svet v Lisaboni prišel na pravo zamisel, da bo večji obtok denarja iz uradniških rok povoljno deloval tudi na obrt in trgovino, kakor tudi na druge gospodarske razmere, pa tudi na državne dohodke. Obenem je vlada pokazala, da zna ceniti uradniško delo in je omogočila porast uradniških rodbin. Kako pa pri nas mislijo merodajni krogi o uradnikih in njihovih rodbinah, je jasno pokazala septembrska uredba lanskega leta o znižanju plač in pokojnin. (Po zagrebškem „Penzioneru“.)

Zvišanje prejemkov v Ameriki

Vlada Zedinjenih držav Severne Amerike je sklenila, da zviša vsem javnim uslužbencem plače za 5%. S tem povišanjem se dejansko vrnejo ameriškim državnim uslužbencem prejemki, katere so prejeli začetkom leta 1934. in ki so se jim kasneje znižali. To znižanje je znašalo vsega skupaj 15%. Ker je ameriška vlada lani dvakrat zvišala prejemke za 5%, so s tem letošnjim zvišanjem dosegli državni uslužbenci svoje stare, neokrnjene prejemke, kakor so jih prejeli pred sedanjo gospodarsko krizo. („Naš Glas“).

Društvo intervenira za vsakega člana brezplačno v vseh osebnih zadevah pri vseh centralnih oblastvih.

Izdaja Društvo državnih upokojencev za Dravsko banovino v Ljubljani. Predstavnik dr. Ivan Vrtačnik. — Odgovorni urednik Anton Spendè. — Tisk J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. Predstavnik L. Mikuš. — Vsi v Ljubljani.